

УДК 005.5:001.82]:629.73-
043.86(477)(043.3)

Калита П.Я., канд. техн. наук, ст. наук. співробітник
Українська асоціація досконалості та якості, p.kalyta70@gmail.com

МЕНЕДЖМЕНТ «ПО УКРАЇНСЬКИ»: ПОМИЛКИ, ВИПРАВЛЕННЯ ЯКИХ СПРИЯТИМЕ РОЗВИТКУ Й УДОСКОНАЛЕННЮ ВІТЧИЗНЯНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Ще у 80-х роках минулого століття академік Віктор Михайлович Глушков, розглядаючи принцип рівності двох технологій: матеріальної (виробничої) та інформаційної (управлінської), віддавав перевагу саме останній. Він пояснював це тим, що управлінські технології, з одного боку, були менш зрозумілі і опрацьовані ніж технології виробничі, а з іншого – саме досконалість управління безпосередньо впливає на якість будь-якого виробництва та його результатів.

З того часу у світі відбулось багато змін, зокрема і у сфері управління. У кінці 20-го століття на планеті розпочалась чергова управлінська революція, викликана прогресуючими процесами глобалізації. Одним із проявів такої революції стало впровадження у сферу управління міжнародної стандартизації та розповсюдження міжнародних стандартів на системи управління (на першому етапі управління якістю) на всіх континентах у небачених до того масштабах.

В умовах прогресуючої конкурентної боротьби, зважаючи на важливість прийняття і реалізації найбільш обґрунтованих і ефективних управлінських рішень, поряд з удосконаленням оперативного управління значну увагу було приділено розвитку і удосконаленню відповідної стратегічної діяльності, спрямованої, зокрема, на розвиток у майбутні періоди. Це привело до того, що на самому початку 21-го століття міжнародним стандартом ISO 9000:2000 вперше було введено окреме поняття «менеджмент» (management), як скоординованої діяльності зі «спрямовування» (direct) з боку вищого керівництва (стратегічна діяльність) та звичного всім оперативного «управління» (control). А конкретно в п.3.3.3 записано: **Management** - coordinated activities to **direct** and **control** an organization (3.2.1). Це визначення збереглося і в ISO 9000:2005, і в ISO 9000:2015.

В той же час в Україні, не усвідомивши суттєвих змін, що відбулися у світі, в ДСТУ ISO 9000:2001 (а далі в ДСТУ ISO 9000:2008, ДСТУ ISO 9000:2015) зазначили, що «**Управління; керування (management)** – це скоординовані дії щодо **спрямовування** та **контролювання** діяльності організації (3.2.1)». Зворотний переклад на англійську мову має наступний вигляд: «**Control (management)** – це скоординовані дії щодо **direct** та **inspection** діяльності організації (3.2.1)». На нашу думку це не відповідає визначенню терміна management, наведеному в ISO 9000, і взагалі є незрозумілим з позицій сучасного менеджменту. І це при тому, що ДСТУ ISO 9000 (2001, 2008, 2015 pp.), позначено, як «ідентичний» ISO 9000 (2000, 2005, 2015 pp.).

Принциповим тут є те, що зазначена помилка є не просто лінгвістичною; спотворено саму сутність сучасного менеджменту, як його розуміють у світі, проігноровано стратегічну діяльність, яка є «дороговказом» для подальшого оперативного управління з метою його поліпшення. В свою чергу, неадекватно зорієнтоване українське суспільство ще й досі в частині розуміння менеджменту знаходиться переважно на рівні 20-го століття. І це накладає відбиток на розвиток і досконалість усіх видів діяльності, зокрема тих, що стосуються створення, удосконалення і застосування вітчизняних технологій.

На нашу думку визначення терміна менеджмент, наведеного в ISO 9000, має перекладатися на українську, як: «**Менеджмент** – скоординовані дії зі **спрямовування** та **управління/керування** організацією (3.2.1)». Тобто має бути враховано, що термін «менеджмент» є комплексним поняттям, яке поєднує в єдине ціле діяльність щодо «спрямовування» та власне «управління».

Іншою принциповою помилкою стало те, що у 2002 р. Держстандарт України розробив, а уряд ухвалив хибну Концепцію державної політики у сфері управління якістю продукції. Згідно цієї концепції викладання систем менеджменту, регламентованих міжнародними стандартами, перш за все стандартами ISO, в українських ЗВО було закріплено за спеціальністю «Якість, стандартизація і сертифікація» і одночасно виключено зі спеціальності «Менеджмент». І хоча у 2019 р. на довготривалу вимогу професійної громадськості концепція була відмінена, підготовка фахівців у вищій школі залишилась без зміни і досі. В результаті за спеціальністю «Менеджмент» випускають фахівців, які незадовільно розбираються у питаннях практичної побудови систем менеджменту, а випускники за спеціальністю «Якість, стандартизація і сертифікація» взагалі не вивчають основи організаційного управління. А відтак, навіть ті організації, що удосконалюються на базі стандартів на системи менеджменту, мають типові недоліки:

- переважно створюють окремі ізольовані цільові системи менеджменту, які не узгоджені між собою, не інтегровані у загальну систему менеджменту організації, не охоплюють усіх її цілей;

- обмежено застосовують сучасні методи і інструменти підготовки управлінських рішень;

- часто впроваджують системи менеджменту формально, без зміни застарілої організаційної (корпоративної) культури;

- не враховують, що в умовах насиченого ринку норми стандарту – це лише мінімальний рівень вимог тощо.

Згадуючи слова академіка Глушкова та зважаючи на те, що від досконалості управління у великій мірі залежить якість виробничих процесів та їх результатів, можна зробити висновок, що виправлення згаданих помилок сприятиме розвитку та удосконаленню вітчизняних технологій у різних сферах діяльності.

Список посилань

1. Kalyta, P. (2022). Management in the world and in Ukraine. Management, 1(35): 76–102. <https://doi.org/10.30857/2415-3206.2022.1.7>.

УДК 658:005.5

Шабардіна Ю.В., канд. екон. наук, доцент
Хоменко О.Б., аспірант

Національний університет «Чернігівська політехніка», olbor13@gmail.com

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Органами, що здійснюють державне регулювання ІТ сфері є Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Президент України та спеціально-уповноважений орган – Міністерство цифрової трансформації України, яке з 2019 року формує та реалізує державну політику у відкритих даних, розвитку національних електронних інформаційних ресурсів; сфері надання електронних та адміністративних послуг; сфері електронних довірчих послуг; сфері розвитку ІТ-індустрії тощо.

Основні нормативні документи, що регулюють діяльність у сфері інформаційних технологій є:

- Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР;
- Закон України від 04.02.1998 р. №75/98-ВР «Про Концепцію Національної програми інформатизації»;
- Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ «Про інформацію»;
- Закон України від 01.12.2022 р. №2807-ІХ «Про Національну програму